

Redaktionell kommentar 2024:1

Redaktionell kommentar

Inger Eriksson^{1*}

¹Stockholms universitet

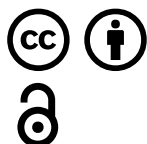
*Korresponderande författare:
Inger Eriksson
red@forskul.se

Forskning om undervisning och
lärande, vol. 12, nr 1, 2024, s. 4-6.
DOI: [10.61998/forskul.v12i1.22936](https://doi.org/10.61998/forskul.v12i1.22936)
ISSN: 2001-6131

Publicerad: 2024-03-13

© 2024 Inger Eriksson.

Denna artikel publiceras med öppen
tillgång under villkoren i Creative
Commons. Erkännande-licensen
[CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), som tillåter användning,
spridning och reproduktion i vilket
medium som helst, förutsatt att
originalverket är korrekt citerat.

I och med detta nummer kan vi med stolthet berätta att Forskul nu finns på Kungliga bibliotekets plattform [Publicera](https://publicera.kb.se/). Denna plattform är utvecklad för svenska vetenskapliga elektroniska tidskrifter, med krav på öppen tillgång. Det finns flera kvalitetskrav som ska vara uppfyllda för att finnas med på Publicera vilka vi nu har säkerställt. Detta innebär bland annat Forskul inte enbart är listade med en etta på den så kallade [norska listan](https://norska.listan.se/) utan att tidskriften numera även är listad i det internationella kvalitetssystemet Directory of Open Access Journals, [DOAJ](https://doaj.org/). I och med övergången till Publicera är Forskul även medlem i den ideella organisationen Crossref. Det är via Crossref som artiklarna får sin DOI-adress (Digital Object Identifiers). Detta innebär att varje artikel, från och med nu, kommer att ha en DOI-adress som gör att du som läsare kan hitta och citera artiklar på ett tillförlitligt sätt. I takt med att även de tidigare publicerade artiklarna flyttas över till plattformens arkiv kommer samtliga artiklar att få en DOI-adress.

I samband med flytten till Publicera beslöt våra ägare, Lärarstiftelsen, att ge Forskul en ny grafisk profil. Så, från att omslaget har varit orangefärgat är det från och med detta nummer blågrönt. Det är inte bara omslaget som har fått en ny färg och en ny layout, även [Forskuls hemsida](https://forskul.se/) har fått ett nytt utseende.

Vidare har vi förändrat rutinerna för behandling av inkomna manus. Publicera erbjuder en systematiserad hantering för mottagande av manus, granskningsprocessen och publicering. Detta innebär bland annat att den som skickar in sitt manus nu kan följa processen fram till publicering. Även granskningsprocessen sker nu via Publiceras plattform. Ytterligare en förändring är att Forskul, från och med i år, kommer att publicera artiklar löpande vartefter de har genomgått granskningsprocessen och blivit antagna för publicering. Detta förfarande kallas förhandspublicering (a head of print) och dessa artiklar ingår sedan i nästkommande ordinarie nummer med redaktionell kommentar.

Innehållet i artiklarna är dock, trots alla dessa förändringar, fortfarande av relevans för undervisningens utveckling. Detta nummer innehåller fem artiklar, där två berör svenskämnet, två matematik och en idrott och hälsa. Av studierna som ligger till grund för dessa artiklar är två genomförda i förskoleklass, två i grundskolans låg- och mellanstadium och en i gymnasieskolan.

Den första artikeln, *Textuniversumkompetens hos yngre elever*, bygger på ett för svenska förhållanden tämligen nytt didaktiskt begrepp – textuniversum. Artikeln ger dels en teoretisk ingång till begreppet och dels två empiriska exempel från ett pågående projekt med textuniversumbaserad undervisning där elever i årskurs 2 och 3 arbetat med utgångspunkt i två skönlitterära verk. Författarna **Björn Kindenberg**, **Anna-Maija Norberg**, **Anna Rosenberg** och **Janina Skeppström** presenterar även en didaktisk modell som lärare kan använda för att utveckla textuniversum-kompetenser hos eleverna. Artikeln bygger på forskning som genomförts vid Stockholm Teaching & Learning Studies (STLS).

”Tänk om ...”: *Lekresponsiv undervisning om skriftspråkskunskap i förskoleklassen* är den andra artikeln i detta nummer som berör svenskämnet. I denna artikel har **Maria Magnusson** tillsammans med två lärare i förskoleklass prövat att inkorporera lek i undervisning genom att utgå från de principer som har utarbetats inom perspektivet *lekresponsiv undervisning* (se t.ex. temanumret i Forskul, volym 7, nummer 1). I projektet som ligger till grund för artiklen inbjuds eleverna att i ett lekfullt format utforska bokstäver. Genom att stimulera eleverna till att, i fantasin ”tänk om”, pröva exempelvis vad det hade varit för djur om ekorre börjat med b ”beckorre”. Detta utforskande av en begynnelsebokstav genomförs både grafiskt och fonetiskt utifrån variationsteori. Resultatet visar att eleverna blir engagerade i ”bokstavsarbetet” samtidigt som de kan bekanta sig med vad författaren benämner som skriftspråkets kulturella verktygslåda.

Den tredje artikeln, *Kartläggning av förskoleklassens matematikundervisning om tal – kvalitativa skillnader och lärandemöjligheter*, bygger också på en studie som är genomförd i förskoleklass. I denna artikel har författarna **Jessica Elofsson**, **Ulla Runesson Kempe**, **Anna-Lena Ekdahl** och **Camilla Björklund** utgått från en kartläggning av matematikundervisningen i 95 förskoleklasser. Syftet med kartläggningen var att undersöka vad kvalitet i matematikundervisningen kan vara och vad elever har möjlighet att lära sig om tal, tals egenskaper och dess användning. För kartläggningen använde författarna ett utprövat observationsinstrument. Resultatet visar på så väl goda undervisningsexempel som exempel på undervisning som har utvecklingspotential. Det är förhållandevis ovanligt med så pass omfattande studier som har fokus på undervisning och lärande.

Marie Björk och **Diana Berthén** har skrivit den fjärde artikeln, *Aspekter som elever behöver urskilja för att förstå strukturen i bassystemet*. Denna artikel bygger på Marie Björks licentiat projekt. Artikeln handlar om vad mellanstadieelever behöver lära sig för att utveckla en förståelse för bassystemets struktur. Till grund för artikeln ligger en learning study i vilken en lektion har utvecklats iterativt och prövats i olika klasser. De flesta learning studies som genomförs använder variationsteori som redskap både för att designa och analysera undervisningen men i denna studie använde lärarna learning activity – lärandeverksamhet – utvecklat av El’konin och Davydov. Denna artikel kan med fördel läsas i relation till artikeln Tecken på teoretiskt tänkande om strukturer i bassystemet (Forskul, volym, 7 nummer 2) som Marie Björk, baserat på samma forskningsprojekt, har skrivit tillsammans med sina lärarkollegor.

Den sista artikeln, som är skriven av **Nina Modell**, handlar om vad gymnasieelever uppfattar att de lär sig och vilka kunskaper som de uppfattar bedöms i ämnet idrott och hälsa. Artikeln har titeln *Idrott och hälsa – ett rum för bildning*, där bildningsbegreppet används för att utveckla och omformulera vad som kan ses som kunskap. I artikeln argumenterar författaren för att begreppet kan bidra till att möjliggöra mening, kreativitet och ett estetiskt-kritiskt handlande.

Författaren argumenterar för att ett fokus på kreativitet och ett estetiskt-kritiskt handlande kan bidra till att eleverna utvecklar förmågor som ses som viktiga i ett demokratiskt samhälle. Av resultatet i artikeln kan utläsas att eleverna gav uttryck för att de, utöver att de lärde sig ämnesspecifika kunskaper, även lärde sig mer ämnesövergripande – generiska – kunskaper men att bedömningen främst var riktad mot ett ämnesspecifikt kunnande.

Redaktionen för Forskul hoppas att artiklarna ska inspirera till en fortsatt utveckling av undervisningen men även att de resultat som presenterats i detta nummer (och i tidigare nummer) ska pröva och vidareutvecklas för att vi på sikt ska få en alltmer stabil kunskapsbas av relevans för undervisningens utveckling.

Inger Eriksson

Inger Eriksson är redaktör för Forskning om undervisning och lärande. Hon är professor i pedagogik vid Stockholms universitet och tidigare en av de vetenskapliga ledarna vid Stockholm Teaching and Learning Studies, STLS. Idag är hon även ansvarig för uppbyggnaden av samverkansplattformen Örebro-ULF, praktikutvecklande forskning vid Örebro universitet.